

Yvonne witter

Kiezen en verbonden blijven – Krachtgericht werken met ouderen in de wijk

Impressieverslag symposium 17 maart 2016, Akoesticum, Ede
Organisatie: Uitgeverij Coutinho i.s.m. ActivAge Groep

Wat is nu mooier om een intergenerationeel symposium te starten met een optreden van een koor van Music Generations? Talenten van diverse leeftijden en culturen zingen samen swingende en ontroerende nummers. De vrolijke, open en prettige toon is daarmee gezet. Uitgeverij Coutinho organiseert samen met de ActivAge Groep¹ op 17 maart een symposium vanwege het verschijnen van het boek 'Kiezen en verbonden blijven – Krachtgericht werken met ouderen in de wijk.' Kees Penninx van bureau ActivAge stelde het boek samen. Diverse auteurs leverden een bijdrage.

Samen nadenken over goed ouder worden

Penninx nodigde voor de middag álle generaties uit. Een dag over goed oud worden kan niet zonder inbreng van alle generaties, vindt hij. 'Goed oud worden gaat ons allemaal aan.' Penninx draagt tijdens zijn presentatie een muts, gebreid door oma Hennie, één van de 300 brei-oma's van Grannies

Finest. Vrijwilligers breien mutsen, shawls en truien, werken samen met jonge ontwerpers. De ontwerpers kennen de laatste trends, de oma's kennen nog het ambacht van breien. Dit project gaat over samenwerken, gebruik maken van elkaars talenten, een bijdrage leveren en ontmoeting. Het gaat om ondernemerschap. 'Ik noem het werken aan sociale breiwerken. Sociaal breien, haken en punniken om mensen bij elkaar te brengen. Dat is het ambacht van de sociaal werker, waarover we vandaag met elkaar in gesprek gaan.'

Nieuwe vriendschappen van deze tijd

Penninx is bezorgd en nieuwsgierig tegelijk. Bezorgd over de sociale netwerken van ouderen. Uit recent onderzoek blijkt dat familiebanden niet altijd goed genoeg zijn voor het verlenen van

¹ De ActivAge Groep, opgericht in 2010 door Kees Penninx, is een creatieve adviseurskring met een unieke combinatie van kennis, disciplines en netwerken. Wij werken aan innovaties die bijdragen aan goed oud worden in een leeftijdsvriendelijke samenleving. www.activage.nl.

mantelzorg. Ook wonen familieleden niet altijd in de buurt. Zelfs in dorpen blijken ouderen lang niet altijd voldoende hulp te ontvangen. De eigen bijdragen voor hulp uit de Wmo zijn hoog, waardoor een kwart afziet van zorg. En dan sluit een aantal verzorgingshuizen ook nog eens de deuren, waardoor ouderen hun beschutte plek verliezen.

Naast de zorgen is er ook nieuwsgierigheid. Naar inspirerende voorbeelden van ontmoeting en zorg voor elkaar, van nieuwe woonvormen en burgerinitiatieven. Penninx noemt dit broedplaatsen van de nieuwe vriendschappen van deze tijd. 'Heel vaak zijn dat voorbeelden, waarin ook het sociaal werk in een nieuwe gedaante verschijnt en er een belangrijke rol bij speelt. Als aanjager, als ondersteuner, als mede-uitvoerder, als samenwerkingspartner, als faciliterende partij', aldus Penninx. 'Niet overnemen maar 'aanklampbaar' zijn, zoals filosoof Andries Baart zo mooi schetst. Dan kunnen ouderen en hun naasten een boel nieuwe vrienden erbij krijgen. Nieuwe vriendschappen die ontstaan omdat we samen eten, meedoen aan buurtprojecten of in een meergeneratietuin werken. 'Waar het uiteindelijk om draait, zijn twee dingen: kiezen en verbonden blijven. Kiezen, dat wil zeggen zo lang mogelijk leven vanuit eigen regie. Eigen keuzes kunnen maken op je levenspad. Maar ook: verbonden blijven. Zonder verbinding met anderen is eigen regie onmogelijk. We hebben elkaar daarvoor nodig.'

Mix van generaties

Gedurende het symposium is er ruimte ingelast voor groepjes bestaande uit een mix van generaties om met elkaar van gedachten te wisselen. Normaal gesproken doen we dat niet zo vaak; we hebben de neiging om in de wandelgangen – net als in onze eigen vriendenkring – vooral met leeftijdgenoten op te trekken.

'Razende reporters' Anke Heijman en Patricia van den Brink, beide verbonden aan de ActivAge Groep, spraken met de generatiegroepjes. Zij rapporteren hun bevindingen kort aan ons terug.

'Dingen worden oud. Ouderen zijn mensen die gegroeid zijn', is één van de talloze bijzondere opmerkingen die tijdens de gesprekken zijn gemaakt. Hier reageert een stel 80-plussers uit het publiek meteen op: 'Wij zijn ouderen. Daar zijn we trots op. Dus willen we zo genoemd worden'. En daar hebben zij zeker een punt! De mix van generaties leidt tot bijzondere ontmoetingen waarbij jong en oud van elkaar leren. Zich onderdompelen in een gezelschap van alle leeftijden doet een deelnemer van in de 80 goed: 'Vandaag voel ik mij alsof ik weer een baan heb, heerlijk.'

Ouder worden is krachtig

Oud en jong is het met elkaar eens: 'de' oudere, 'de' mens, 'de' cultuur bestaat niet. Als we daar doorheen kijken en de ander werkelijk ontmoeten, doen we verrassende ontdekkingen. Hoe generaties elkaar kunnen versterken, komt op verschillende manieren naar voren. Zo weet een lid van de generatie Einstein direct een praktische oplossing voor een zich voordoend probleem in een PowerPoint presentatie. Bestaande beelden en vooroordelen worden ter plekke doorbroken. In een van de workshops beelden alle deelnemers zich uit alsof zij 85 zijn. Het krachtigste beeld is die van de oudste deelnemer van de workshop. Bijna 80 met een bokshouding. 'Ouder worden is krachtig', zegt

hij ter toelichting. Als mensen van alle leeftijden met elkaar samenwerken, levert dat een optelsom van kwaliteiten die energie, creativiteit en vernieuwing genereren.

Betekenisvol contact

‘We krijgen gemiddeld 1.6 kinderen’, zegt Tinie Kardol, hoogleraar gerontologische vraagstukken en bestuurder van zorgorganisatie Vughterstede aan het eind van het symposium. ‘En dat is juist in deze tijd weinig. Juist nu hebben we elkaar hard nodig. We leven in een samenleving waar we steeds meer een beroep moeten doen op de directe omgeving.’ Kardol vraagt zich af waar we die directe omgeving vandaan halen als er minder kinderen geboren worden. Natuurlijk zijn er allerlei buurtinitiatieven maar zij komen niet eenvoudig tot stand omdat zij nauwelijks gefinancierd en gefaciliteerd worden. Daar ligt een belangrijke rol voor de gemeente en het sociaal werk. Versterk de basis. Volgens Kardol is het nodig om mensen aan te spreken op hun talenten, op ontplooiing zodat zij een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Ook als zij in een verpleeghuis zijn opgenomen. Ook dan is het ook noodzakelijk mensen echt de regie te geven. Dat kan alleen als je de mens blijft zien achter een verpleeghuisbewoners. Het [filmpje ‘see me’](#) illustreert dit op mooie wijze. Aandoeningen zijn vaak onomkeerbaar maar laten we proberen niet te medicaliseren, ook al is dat niet eenvoudig in een setting waarin je druk bent met verantwoorden en protocollen. Laten we veel meer de kwaliteit van leven te benadrukken. Wederkerigheid kan hierbij een rol spelen. En dat zit hem vooral in intermenselijk, betekenisvol contact.

Aan de slag met levensdomeinen

In twee rondes, van elk tien workshopsessies, delen auteurs van de hoofdstukken voorbeelden en inzichten vanuit hun projecten binnen de verschillende levensdomeinen van ouder worden, die in het boek worden behandeld. In dit impressieverslag twee voorbeelden. Zo spraken Jan Temmink van Vannimwegen en landelijk kwartiermaker 'Ouderen in de wijk' voor de G4 bibliotheken en Yvonne Witter van het Aedes-Actiz Kenniscentrum Wonen-Zorg over het belang van digitaal, sociaal en financieel aangesloten zijn. Dit is nodig om langer zelfstandig te kunnen wonen. Vaak weten ouderen niet welke voorzieningen er zijn. Zij zijn niet altijd op de hoogte van de verschillende woonvormen, zoals woongemeenschappen, hofjes, seniorenwoningen of mantelzorgwoningen. Het project 'Ouderen in de wijk' is erop gericht om duizenden ouderen in beeld te krijgen in vier steden. Zij krijgen digitale vaardigheden aangeleerd waardoor zij beter kunnen participeren.

Dialoog tussen twee werelden

Ger Tielen (Bureau voor Demografie en Innovatie), Lonneke Roza (researcher van de Erasmus Universiteit) en Ineke Bosmans-Vink (buurtcoach en maatschappelijk werker) bespraken in een van de workshops het thema *Iedereen kan meedoen*. Het accent lag op nieuwe ontwikkelingen in het bedrijfsleven gericht op de transitie van betaalde werkzaamheid naar pensionering en onbetaald actief zijn. ‘Bedrijven zijn op zoek naar mogelijkheden om vorm te geven aan hun maatschappelijke verantwoordelijkheid en agenderen de transitie,’ aldus Lonneke Roza, die ook vaststelde dat traditionele vindplaatsen van vrijwilligers, zoals kerken, uitgeput raken en bedrijven als gemeenschappen van mensen nieuwe vindplaatsen vormen (Van Kerk naar Werk). Aan

de hand van een concrete case van Ineke Bosmans-Vink over groeiende tekorten aan zorgvrijwilligers in een dorp, werden actuele trends en ideeën uitgewisseld. Een dialoog tussen de wereld van de arbeid en de wereld van het vrijwilligerswerk kan tot praktische en inspirerende sociale innovaties leiden, zo was de conclusie.

Over de auteur

Yvonne witter is adviseur bij het Aedes – Actiz Kenniscentrum wonen Zorg en lid van de ActivAge Groep.

Fotografie

Peter van Beek (pag. 1-3), Alex Sievers (pag. 4).